

Min BZK, Min VWS, Min J&V, Min SZW en min Fin

Datum

xx oktober 2019

Kenmerk

Telefoon

06 ...

Bijlage(n)

-

Onderwerp

Halt aan dak- en thuisloosheid

Geachte bewindspersonen van BZK, VWS, J&V, SZW en Financiën,

Met deze brief verzoeken wij u om samen met ons tot een oplossing te komen om de aanhoudende toename van dak- en thuisloosheid in Nederland terug te dringen. We moeten constateren dat deze toename geen voorbijgaand fenomeen is. Gemeenten zien de complexiteit op straat toenemen maar zien ook dat mensen niet alleen geholpen zijn met een dak boven hun hoofd. Wij willen een gezamenlijke aanpak en een forse financiële impuls voor wonen en begeleiding.

Wat is het probleem?

Uit recent onderzoek van het CBS blijkt dat het aantal dak- en thuislozen in de afgelopen tien jaar verdubbeld¹ is. Voor jongeren geldt zelfs een verdriedubbeling.

In veel gemeenten zien we dat terug in een stijgend beroep op de maatschappelijke opvang en de nachtopvang.

Het gaat daarbij in toenemende mate om zwaardere en complexe problematiek. Debet daaraan is onder andere de afbouw van bedden in instellingen en minder of afnemende beschikbaarheid van behandeling zoals voor verslavingszorg. Gemeenten vangen veel op met intensieve begeleiding. Dit slokt een flink deel van het Wmobudget op.

Maar we zien ook de diversiteit in de opvang toenemen: Vaak betreft het mensen die in de eerste plaats een dak boven hun hoofd nodig hebben. Zoals mensen die na een scheiding, schulden of verlies van een baan hun woning verliezen en vanwege het tekort aan betaalbare huisvesting niet in staat zijn om een passende woning te vinden. Voor hen geldt dat er vanzelf een (grotere) zorgvraag ontstaat als dit dak met eventuele

---

¹ CBS: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/34/aantal-daklozen-sinds-2009-meer-dan-verdubbeld>

ondersteuning niet beschikbaar is. Hoe langer het duurt voor we dit fundamenteel omkeren, hoe groter het leed voor de mensen zelf en hoe hoger de risico's van onveiligheid, hogere maatschappelijke kosten en het afbrokkelen van draagvlak dat zo nodig is voor een inclusieve samenleving.

De toename van de dak- en thuisloosheid wijst naar het brede vraagstuk van wonen en zorg: het tekort aan passende woonruimte voor mensen met lage inkomens en daaraan gekoppeld de uiteenlopende zorgvraag en multiproblematiek (denk aan schulden). Dit is een groeiende zorg voor alle gemeenten.

Wat is er nodig?

Er is nu actie nodig want deze ontwikkelingen staan in schril contrast met de continue boodschap van het Kabinet dat het goed gaat met de economie en dat iedere Nederlander hiervan profiteert.

Wij willen:

1. Een gezamenlijke aanpak: met rijk, woningbouwcorporaties en aanbieders van ondersteuning en zorg
2. Voldoende passende woonruimte
3. Voldoende budget voor gemeenten om begeleiding en ondersteuning te bieden om dakloosheid te kunnen voorkomen

1. Gezamenlijke aanpak

De gemeenten zijn zich bewust van hun regierol. Een deel van de oplossing ligt bij gemeenten; zij doen ook al veel en zetten de problematiek hoog op de agenda. Maar we concluderen dat een deel van de oplossing buiten onze invloedssfeer ligt en dat een gezamenlijke aanpak met Rijk en ketenpartners nodig is om de trend te keren.

In een aantal regio's zien we hoe het kan werken:

- In het programma Weer Thuis! zijn VNG, Aedes, Leger des Heils en Federatie Opvang aan de slag om passende woningen met begeleiding te realiseren om uitstroom uit opvang te stimuleren. De aanpak is effectief: bouwers, gemeenten, zorgaanbieders en doelgroep zelf komen bij elkaar. Partijen maken concrete afspraken over aantallen en wat nodig is om deze mensen goed te huisvesten en ondersteunen teneinde weer mee te kunnen doen in de samenleving. Afspraken liggen vast in convenanten waarop men elkaar kan aanspreken. Vaak is het al voldoende bestaande bouwwerken te transformeren, waarbij geschikte woonruimte ontstaat. Bijvoorbeeld in de gemeente Zoeterwoude, waar gemeente, corporatie en zorgaanbieder samen een bestaand leegstaand gebouw verbouwen dat plaats kan bieden aan een groep jongeren die daar samen onder begeleiding kan gaan wonen.
- Daarnaast worden in een aantal regio's afspraken gemaakt om dakloosheid verder te voorkomen bijvoorbeeld door veel housing first projecten te starten; waar mogelijk gericht op jongeren.
- BZK voert in een aantal regio's vergelijkbare projecten uit met woondeals, zoals die voor de regio Rotterdam/Rijnland.

Maar hiermee komen we niet tot een landelijk dekkende aanpak. Bovendien signaleren we dat de subsidie onder het programma Weer Thuis! te gering is om in alle regio's die dat wensen een fundament neer te zetten en te borgen.

We roepen u op om: met ons over te gaan naar een versnelling door de opbrengst van de losse aanpakken zoals hierboven genoemd om te zetten naar een gezamenlijke aanpak met als doel landelijke dekking te organiseren en borgen. Daarin zien wij een gezamenlijke analyse van oorzaken en dynamiek in de groep dak- en thuislozen als belangrijk vertrekpunt. Wij maken hier graag concrete afspraken over, bijvoorbeeld in een IBP-opzet, tijdens het komend Bestuurlijk Overleg Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen.

2. Betaalbare huisvesting

Betaalbare huisvesting is de belangrijkste oplossing van het probleem. Niet alleen zodat er doorstroom en uitstroom uit de opvang gerealiseerd kan worden, maar juist ook omdat een groot deel van de mensen die zich nu bij gemeenten melden in de eerste plaats een urgente woonproblematiek heeft.

We weten dat een passend dak boven je hoofd, 'goed wonen', van groot belang is om weer mee te gaan doen en het leven op te pakken. Gemeenten zijn zich er goed van bewust dat zij hierin instrumenteel zijn. Maar gemeenten kunnen dat alleen doen in afstemming met corporaties. Corporaties in de schaarstegebieden en de gebieden uit de woondeals is een korting op de verhuurdersheffing toegezegd. Dit is geen landelijk dekkende aanpak. Dat betekent dat de andere corporaties hier geen gebruik van kunnen maken. Laatstgenoemde corporaties moeten de korting op de verhuurdersheffing ook krijgen om te kunnen gaan bouwen, voorrang te geven aan kwetsbare groepen en ervoor te zorgen om zoals dat wordt genoemd 'draggers' en 'vragers' evenredig in wijken te laten wonen zodat er gemengde wijken zijn.

Wij roepen u op om: alle corporaties de middelen en instrumenten te geven om snel in huisvesting te voorzien van alle mensen die dak- en thuisloos zijn.

3. Extra financiële middelen voor begeleiding in de Wmo

Zoals hierboven aangegeven is een dak boven het hoofd de allerbelangrijkste oplossing om dakloosheid terug te dringen. Echter met alleen een woning redden de meeste mensen het niet. Er is behoefte aan (soms langdurige) ondersteuning om mensen (weer) duurzaam mee te kunnen laten doen in de samenleving én te werken aan preventie: voorkomen dat mensen dakloos raken. Onze roep om een stevige, integrale aanpak van deze problematiek is eerder dit jaar door onze ALV bekrachtigd: alle gemeenten van Nederland hebben ons opgeroepen om zorg te dragen voor sluitende financiële basis die er volgens gemeenten op dit moment niet is. Inmiddels wordt aan een deel van de problematiek door VWS en VNG in de zogenoemde GGZ-parapluonderzoeken ook uitwerking gegeven. Maar daarmee zijn we er nog niet.

Hiervoor is er nu een *structurele financiële investering* nodig in de Wmo voor begeleiding zodat gemeenten de juiste ondersteuning kunnen bieden. Op dit moment zijn gemeenten voor deze extra zorgtaken nog onvoldoende gecompenseerd. Daarnaast hebben we bij de decentralisaties juist te maken gehad met een bezuiniging op de middelen voor begeleiding.

Wij roepen u op om: op korte termijn een aanvulling in financiële middelen toe te kennen aan gemeenten om voldoende begeleiding en ondersteuning kunnen bieden aan inwoners zodat dakloosheid wordt voorkomen of structureel wordt opgelost en deelname aan de samenleving (weer) mogelijk is.

Tot slot

De VNG heeft deze zomer het GGZ Akkoord getekend omdat gemeenten een belangrijke rol moeten en kunnen spelen om psychisch kwetsbare mensen mee te laten doen in de samenleving. Met de extra bijdrage die gemeenten daarvoor hebben gekregen leggen we een goede basis. Maar de werkelijkheid haalt ons in: voor de toenemende instroom in de opvang, stijgende dakloosheid en de grote opgave om wonen en zorg voor psychisch kwetsbare mensen te organiseren komen we gewoon tekort.